

Fàbrica de Cal Bassacs

Gironella

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: a la barriada de Cal Bassacs, a peu del riu Llobregat, uns 800 metres al sud del poble de Gironella.

Coordenades:

Latitud: 42.0229
Longitud: 1.8857
UTM Est (X): 407749
UTM Nord (Y): 4652919

Classificació

Número de fitxa 08092 - 61
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani Popular
Segle XIX-XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: tot i que en conjunt està força ben conservat, gran part de les façanes de les naus que donen a la banda del riu estan descuidades.
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Productiu
Titularitat Privada
Titular: diversos propietaris.

Fitxes associades:

[Torre de Cal Bassacs](#)

[Casa pairal de la família Teixidor-Bassacs](#)

[Colònia de Cal Bassacs](#)

Autoria de la fitxa Sara Simon Vilardaga

Data de registre de la fitxa: dc., 22/11/2017 - 01:00

Descripció

La fàbrica de Cal Bassacs està conformada per diferents naus disposades, com és més comú, en paral·lel al riu, fet que determina que el conjunt prengui una forma allargada. Les diferents naus i construccions que conformen el recinte fabril són resultat de la suma d'edificis bastits en diferents períodes i de les modificacions que hagin experimentat. De fet la fàbrica de Cal Bassacs està conformada per la suma de dues fàbriques, les quals van funcionar de manera independent i totalment separades durant anys. En conjunt la majoria de les naus són de murs de pedra combinat amb maó massís. Així, podem distingir dos grans volums de naus, la més al sud amb tres nivells horitzontals d'obertures, en conjunt grans finestrals amb llinda d'arc rebaixat, emmarcades amb maó massís, coberta de teula àrab a dos vessants; a l'extrem sud s'hi adossa una estructura de menys alçada que havia disposat d'una zona de càrrega per el costat de migdia, avui tancat i incorporat a l'estructura.

La nau més nord, també de tres nivells d'obertures, grans finestrals, emmarcades amb maó massís conformant arcs rebaixats a les llindes, excepte el darrer nivell que són finestres més petits i de línies rectes. Aquesta nau també de coberta a dos vessants té menor alçada que l'anterior. Les façanes d'una i altra nau, per el costat de llevant tenien diverses construccions adossades. Per la façana de ponent podem veure altres volums adossats, entre aquests destaquen dues construccions a manera de torre i que sobresurten de les cotes de les cobertes. A la nau més nord, per el costat de ponent s'amplià posteriorment amb una altra nau, aquesta formada per grans finestrals de línies rectes, amb la superfície dels murs arrebossades, i també coberta a dos vessants; a l'extrem sud d'aquesta nau es disposa una façana a manera d'entrada principal a la fàbrica, espai que va acollir oficines, i que destaca per mostrar un tractament de la façana que combina murs amb acabat arrebossat de la superfície, franges de maó massís, i una faixa amb rajoles ceràmiques decorades amb motius florals. Fer esment que a l'extrem nord, més modernament es va fer una ampliació amb la construcció d'una altra nau, d'acabats molt diferents per ser materials més moderns. La fàbrica conserva la xemeneia del vapor.

Observacions:

Cal Bassacs està inclòs en el "Pla director urbanístic de les colònies industrials del Llobregat"; el municipi de Gironella està comprès dins el Pla juntament els d'Avià, Balsareny, Berga, Casserres, Gaià, Navàs, Olvan i Puig-reig (DOGC núm. 4940 publicat el 03/08/2007).

(segueix d'Història): El fill de la Concepció Teixidor, Salvador Fusté va casar-se el 1920 amb Bernada de Martín i Llobet de Berga. Salvador va morir jove, va fer hereu el seu nebot, Josep M. Minoves Fusté, seria el principal accionista de la companyia "Hilados y Tejidos Fusté, S.A.". No va ser fins al finals del segle XX que les dues famílies hereves de les fàbriques de Cal Bassacs van formar una única empresa, unint les dues fàbriques en la mateixa societat anònima.

Història

El matrimoni format per Raimunda Bassacs i Joan Teixidor i Ballús van ser els fundadors de la fàbrica de Cal Bassacs. A l'abril de 1861 el matrimoni va comprar una peça de terra a Maria i Ramon Fígols de Gironella, al peu del Llobregat a toca del pont de Sant Marc i per tant a peu del camí. El 30 de maig de 1862, Joan Teixidor va demanar permís a l'Ajuntament de Gironella per construir un molí fariner de dues moles i una fàbrica als terres adquirits. L'inici de les obres s'iniciaren el 1869, amb les obres de la resclosa i l'obtenció del permís per construir un molí amb dues moles i una rúbrica. Sembla que el model inicial es modificar, ja que el molí no es va construir i van bastir dues rúbriques. Al 1871 van comprar un nou tros de terra, moment en el que costa que la fàbrica ja tenia 158 pams de llarg per 14 d'ample. L'any 1872 van obtenir permís per extreure pedra del llit del riu amb la recomanació que no s'afectés les restes del pont de

Sant Marc. Per tal de fer front, a les necessitats de capital per la fàbrica de Cal Bassacs, el matrimoni també comprà una casa a Avià amb 11 telers, una màquina de bitlles i un ordidor. Una altra font de finançament, va ser externa, concretament arran d'una hipoteca feta amb Antoni Manent Llonch, qui fou fundador de la colònia Manent de Puig-reig entre altres negocis; el deute es tancar el 1884. Consta que a mesura que anaven construir naus, les llogaven a petits empresaris. El 1880 Miquel i Josep Santesteban hi tenien 12 i 10 telers respectivament. El 1884 una de les dues fàbriques devia estar totalment acabada, ja que consta que la van llogar a l'empresa de Manresa "Antoni Torra e Hijos y Cía", passava a acollir més de 4000 fusos i 94 telers mecànics. Una altra part fou llogada a "Etapé Camps" que hi instal·lar 12 telers mecànics. Una de les rúbriques va ser donada en vida al fill Antoni, qui la posà en funcionament, la donació fou confirmada en el testament de Joan Teixidor Ballús, que morí al 1891. En el moment de la seva mort consta que les dues fàbriques ja estaven acabades, també els magatzems i les cases per els treballadors. Els hereus dels seus béns vans ser la seva filla Concepció Teixidor Bassacs i el seu gendre Josep Fusté Teixidor. Els fills continuaren el negoci amb línies diferents. Antoni, malalt, va acabar llogant la fàbrica a altres industrials; a la seva mort, la fàbrica va recaure, part en mans de la seva dona Carme Vila Marces, i part a la seva filla i hereva, Carme Teixidor Vila. L'hereva va continuar llogant la fàbrica, un dels empresaris que l'arrendà va ser Josep Sanglàs i Alsina de Manlleu, que es dedicà a la fabricació de maquinaria destinada a la filatura de cotó, essent considerada la primera empresa catalana d'aquestes característiques, va arribar a tenir una plantilla de 300 treballadors als anys XX. Amb la mort prematura de l'hereva, la mare, Carme Vila rebé la fàbrica, qui la va llogar a l'empresa "Josep Fusté i Cia.", els familiars que feien anar l'altra part de la fàbrica de Cal Bassacs, la que havia rebut Concepció Teixidor (muller de Josep Fusté). Amb la mort de Carme Vila, la part de la fàbrica passa a Ricard Teixidor Masjuan, qui el 1946 crearia la societat "Hilados y Tejidos Fusté, S.A.". La fàbrica heretada per la Concepció Teixidor, havia anat estant destinada a fabricació directa per part de l'empresa de la família, l'esmentada "Josep Fusté Teixidor y Cia". El 31 de maig de 1914 es va cremar la fàbrica; Concepció ja vídua, va rebre l'ajuda del director Esteve Esparbé Garriga. Tot i l'aturada que implicà l'incendi, es va reprendre l'activitat i el 1919 llogà la fàbrica veïna als parents. Durant uns anys van funcionar dues raons socials a les fàbriques de Cal Bassacs. (segueix a observacions)

Bibliografia

- BUSQUETS I CASTELLA, J.; MONTAÑA, D.; PUJOL, J.; SERRA, R.: (1999): Gironella. Notes històriques. Gironella: Edicions del Centre d'Estudis de l'Associació Cultural El Vilatà del Berguedà, Col·lecció L'Escambell, núm. 12.
- BUSQUETS I CASTELLA, J.; ESCOLA SANT MARC (2011): L'Escola de Cal Bassacs. 75è aniversari de l'Escola Sant Marc. Edita: Escola Sant Marc de Cal Bassacs.
- BUSQUETS I CASTELLA, J. (2012): L'Església de Santa Maria de Cal Bassacs. Edita: Parròquia de Santa Maria de Cal Bassacs.
- GAVIN, J. M. (1985): Inventari d'esglésies. Núm. 17. Berguedà. Barcelona, Arxiu Gavin.
- S/A. (1993): Cent imatges per a la història: Gironella, 1885-1973. Gironella: Associació Cultural El Vilatà; col·lecció l'escambell, 4.
- SERRA, R. et altri (1991): Guia d'Art del Berguedà. Berga, Ed. Consell Comarcal del Berguedà i Patronat del Centre d'Estudis del Berguedà.
- SERRA, R.; CASALS, L. (fotografies) (2000): Colònies Tèxtils de Catalunya. Barcelona: Angle Editorial i Caixa de Manresa.
- SERRA, R. (2013): "Els orígens de la industrialització tèxtil de Gironella: Cal Metre, Cal Bassacs, Viladomiu Vell i Viladomiu Nou". L'Erol, núm. 118, pàg. 21-30.
- VVAA (1994): Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà, volum 5, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

